

Vaiko, kurio tėvai turi psichikos sutrikimų, teisių įgyvendinimo perspektyva Lietuvoje

**Vaiko teisių apsaugos kontrolierė
Rimantė Šalaševičiūtė**

Jungtinių Tautų Vaiko teisių konvencijos preambulė

- Vaikui, atsižvelgiant į jo fizinį ir psichinį nebrandumą, reikia ypatingos apsaugos ir priežiūros, taip pat atitinkamos teisinės apsaugos
 - Šeimai, kaip pagrindinei visuomenės ląstelei ir natūraliai jos narių, ypač vaikų, augimo ir gerovės aplinkai, turi būti suteikta reikiama apsauga ir pagalba, kad ji galėtų prisiimti visas pareigas visuomenei
-

Vaiko teisių įgyvendinimo perspektyvos bus atskleidžiamos per vykdyto projekto patirtį

- projekto metu pagrindinis dėmesys buvo skiriamas situacijų, kurios susiklostė šeimose, tėvams dėl psichikos ligos patekusiems į stacionarią specializuotą socialinės globos įstaigą

Aptariamos vaiko teisių įgyvendinimo perspektyvos tėvų institucionalizavimo atvejais

- situacijas, kurios susiklostė šeimose tėvų institucionalizavimo atveju
- tėvų ir vaikų teisių apsauga ir užtikrinimas
-

Vaiko gerovę garantuojantys pagrindiniai vaiko teisių apsaugos principai

- ❑ teisė nepatirti diskriminacijos;
 - ❑ teisė į geriausių interesų užtikrinimą;
 - ❑ teisė į gyvybę: atitinkamą sveikatos priežiūrą, sveikatos paslaugų prieinamumą, gydymą;
 - ❑ teisė į visapusišką vystymąsi: atitinkamą priežiūrą, švietimą, laisvalaikį, kultūrinę veiklą;
 - ❑ teisė dalyvauti priimant sprendimus, gaunant informaciją ir pan.
-

Vaiko teisė išsaugoti savo identiškumą

- ❑ **Šeimos ryšių išsaugojimas – vaiko identiškumo elementas**
- ❑ **Vaiko teisės į šeimos ryšius įgyvendinimui nepakanka nustatyti faktą, kad vaikas žino, kas jo tėvai**
- ❑ **Vaikui svarbiomis laikytinos aplinkybės:**
 - ❑ teisė būti auklėjamu ir globojamu savo tėvų šeimoje,
 - ❑ teisė bendrauti su skyrium gyvenančiais (vienu iš turimų) tėvais

išskyrus tuos atvejus, kai tai nesuderinama su vaiko interesais

Vaiko atskyrimas nuo tėvų kaip juridinė kategorija

- ❑ **Vaiko atskyrimas nuo tėvų, kaip viena iš tėvų valdžios pasibaigimo formų, taikoma:**
 - ❑ kompetentingo teismo priimto sprendimo pagrindu
 - ❑ tais atvejais, kai tėvai (tėvas ar motina) negyvena kartu su vaiku dėl susiklosčiusių objektyvių aplinkybių, tarp jų ir dėl ligos
 - ❑ reikia nuspręsti, kur turi gyventi vaikas

 - ❑ **Atskyrimo pasekmės:**
 - ❑ vaikui išsaugomos visos asmeninės ir turtinės teisės bei pareigos, pagrįstos giminyste
 - ❑ vaikas turi visas teises ir pareigas, numatytas teisės aktuose
 - ❑ tėvai tokiais atvejais netenka teisės gyventi kartu su vaiku ir reikalauti grąžinti iš kitų asmenų
 - ❑ kitomis teisėmis tėvai gali naudotis tiek, kiek tai įmanoma negyvenant kartu su vaiku
-

Vaiko teisės dalyvauti sprendimo priėmime

- ❑ **Sudėtinga užtikrinti dėl labai įvairių subjektyvių ir objektyvių aplinkybių:**
 - ❑ dėl vaikų amžiaus ir brandos
 - ❑ skirtingas pateikiamos informacijos turinys
 - ❑ ribota informacija apie ligą ir įstaigą, kurioje gyvena ar gyvenas tėvas ar motina
-

Vaiko globos ir priežiūros alternatyvos

- galimybė augti su kitu iš tėvų, negyvenančiu stacionariose socialinės globos įstaigose;
 - būti globojamu šeimoje, šeimynoje ar globos institucijoje
 - Vaiko galimybės pasirinkti ribotos, nes jie tampa priklausomi nuo šeimos, bendruomenės ir valstybės – jos šį pasirinkimą padaro už juos, naudodamasis tokiomis socialinėmis, sveikatos priežiūros ir kitomis sistemomis, kurias yra sukūrusios.
-

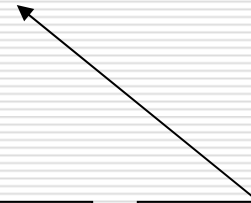
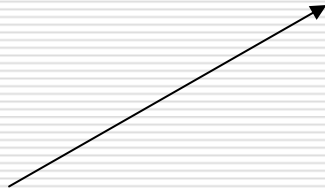
Vaiko ir jo tėvų teisė išsaugoti šeimos ryšius

Vaiko noras bendrauti

Žinojimas apie tėvų ligą

Informacija apie įstaigą

Trečiųjų asmenų įtaka

Kas turėtų vaidinti
pagrindinį lakmuso
popierėlio
vaidmenį?

Žinojimas ir apsisprendimas

Asmenų prižiūrinčių vaiką įtaka

- Ar gali būti palaikomi šeimos ryšiai, jeigu vaikai nežino apie tėvus arba žino sumeluotą tiesą?

Visuomenės neigiamas požiūris

- "nepatogumo" jausmas
-

Galimybė palaikyti ryšius

Praktika

Teorija

Vieno iš tėvų, globėjų teisinė pareiga užtikrinti vaiko galimybę bendrauti ir matytis su tėvu ar motina, gyvenančiu skyrium, jei tai nekenkia vaiko interesams.

Vaikų – tėvų bendravimui įtaką turi įvairūs veiksniai:

- vaiko amžius
 - santykiai šeimoje iki krizės
 - tėvo (motinos) ligos sudėtingumas
 - tėvo (motinos) motyvacija, noras bendrauti
 - atstumas tarp globos įstaigų ir vaiko gyvenamosios vietos
 - tėvų, globėjų nuostatos ir požiūris į psichikos sutrikimus turinčius asmenis
 - įstaigų administracijų geranoriškumas ir kitos aplinkybės.
-

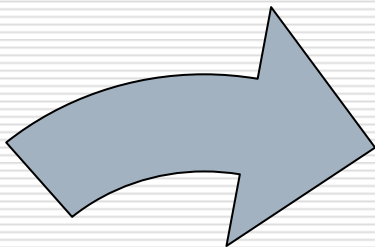
Bendravimo perspektyvos (1)

- ❑ **Priklauso nuo vaiko globos, priežiūros perspektyvų, t.y. nuo to, su kuo yra likęs gyventi vaikas:**
 - ❑ su vienu iš tėvų
 - ❑ globėjų šeimoje
 - ❑ globos institucijoje

 - ❑ **Priklauso nuo vaiką prižiūrinčių asmenų požiūrio į vaiko ryšių palaikymą**
-

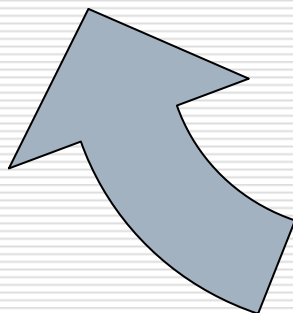
Bendravimo perspektyvos (2)

- Vaikui gyvenant su kitu iš tėvų, ryšių išsaugojimas priklauso nuo subjektyvaus tėvo ar motinos požiūrio į sergantįjį, todėl paprastai santykių palaikymas pasireiškia per aktyvų draudimą ar aktyvų santykių palaikymą
 - Ryšių išsaugojimas sėkmingesnis, kai vaiko globa patikima artimiesiems giminaičiams
 - Vaiko globos institucijoje atvejais bendravimo ir šeimos ryšių palaikymo santykiai taip pat pasižymi tam tikra specifika. Didelį vaidmenį vaidina žmogiškasis faktorius, t. y. vaiko ir tėvų globos įstaigų administracijos iniciatyvumas.
-

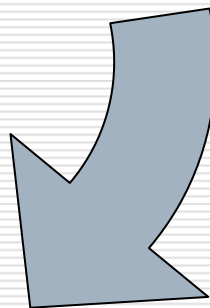

Tolerantiška visuomenė

Pagalba šeimai

**Vaiko gerovė –
galimybė
augti tėvų šeimoje**

Ačiū už dėmesį

Vaiko teisių apsaugos kontrolieriaus įstaiga
Barboros Radvilaitės g. 1, Vilnius
El.paštas : vaikams@lrs.lt
<http://vaikams.lrs.lt>
Tel./faks. (8-5) 210 7176
